

РЕЗОЛЮЦІЯ

XI Делегатського з'їзду ґрунтознавців та агрохіміків України
(м. Харків, 17-21 вересня 2018 р.)

Враховуючи надзвичайну значущість ґрунтів для розвитку аграрного сектору економіки країни та забезпечення сприятливого для людини стану довкілля, XI делегатський з'їзд ґрунтознавців та агрохіміків України відбувся під девізом «Ґрунтові ресурси: вчора, сьогодні, завтра».

Громадська організація «Українське товариство ґрунтознавців та агрохіміків» (ГО «УТҐА») об'єднує громадян України та інших країн, які активно працюють над вивченням потенціалу ґрунтових ресурсів України з метою їх раціонального використання, підвищення продуктивності, прогнозу змін та охорони, розробляють та поширюють найновіші практики сталого менеджменту ґрунтів, займаються популяризацією та пропагандою наукових знань у галузі ґрунтознавства й агрохімії серед широких верств населення. За понад ніж 40-річний термін діяльності Товариства досягнуто значних успіхів в інвентаризації та районуванні ґрунтових ресурсів, підвищенні родючості ґрунтів, їх хімічній та водній меліорації, оцінюванні продуктивної здатності, агрохімічній паспортизації тощо. На жаль, цих зусиль виявилось недостатньо, щоб зупинити процеси деградації ґрунтів, значною мірою спричинені соціально-економічною перебудовою країни. Тематика з'їзду засвідчує, що проблема збереження ґрунтових ресурсів та подолання деградації ґрунтів в Україні потребує нових методичних підходів та комплексного вирішення в організаційній, інформаційній, технологічній та фінансовій сферах.

Починаючи з 2011 р., членами ГО «УТҐА» ведеться цілеспрямована робота щодо прийняття спеціального рамкового Закону України, який має поєднати в єдине ціле усі правові норми, що стосуються використання ґрунтів та збереження їх родючості. На сьогодні на розгляді та узгодженні знаходиться вже п'ята (!) версія такого законопроекту. У 2016-2017 рр. ННЦ «ҐА імені О.Н. Соколовського» разом із ДУ «Держґрунтохорона» було підготовлено проект Постанови Кабінету Міністрів «Про нормативи якісного стану ґрунтів», якою має бути врегульовано питання граничних змін показників якості ґрунту під впливом господарської діяльності. Подальше удосконалення організаційних засад системи охорони ґрунтів в Україні значною мірою пов'язано із реалізацією Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 271-р 30 березня 2016 р., який спрямований на виконання зобов'язань України в рамках Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням, ратифікованої Верховною Радою України 4 липня 2002 року (№ 61-IV).

З метою актуалізації інформації про ґрунтовий покрив країни, вищезазначеним Національним планом дій щодо боротьби з деградацією та опустелюванням передбачено необхідність проведення суцільного великомасштабного обстеження та поступового оновлення ґрунтових карт. Для цього розроблено науково-методичні підходи до проведення повторного великомасштабного обстеження, створено карти ресурсного потенціалу продуктивності ґрунтів зон Степу, Лісостепу та Полісся за основними сільськогосподарськими культурами, які дозволяють об'єктивно оцінювати агроінвестиційну привабливість земель, їхні ресурсні можливості та напрями вдосконалення спеціалізації землеробства. Наразі стоїть задача розробити національну класифікацію ґрунтів з урахуванням напрацювань класифікації ґрунтів FAO та світової реферативної бази WRB. Першою картою, інтегрованою з міжнародною методологією, стала Національна карта вмісту органічного вуглецю в орному шарі ґрунтів України, розроблена членами ГО «УТГА» у 2017 р. за замовленням та за методологією FAO. Карта містить інформацію про вміст та запаси органічного вуглецю у шарі 0-30 см із роздільною здатністю 1 км.

За останні чотири роки, що минули з IX з'їзду Товариства у м. Миколаєві, проведено значну роботу з інтегрування у сучасні міжнародні та європейські ґрунтоохоронні ініціативи. Зокрема, було взято участь у підготовці доповіді FAO «Світові ґрунтові ресурси», створенні Атласу ґрунтів Європи, у заходах Міжнародного року ґрунтів. Члени Товариства беруть участь у конкурсах європейської дослідницької програми «Горизонт 2020», у виконанні проекту Глобального екологічного фонду та низці інших міжнародних проектів.

Важливим кроком у напрямі консолідації зусиль міжнародної спільноти щодо сталого менеджменту ґрунтових ресурсів для гарантування продовольчої безпеки стала програма Глобального ґрунтового партнерства (ГП), започаткована FAO у вересні 2011 р. Програма ГП спрямована на впровадження моделей сталого використання ґрунтів та практичну орієнтацію ґрунтових досліджень, сприяння розвитку інвестицій, підвищення якості інформації про ґрунти, гармонізацію методів вимірювань, класифікацій та баз даних у сфері менеджменту ґрунтових ресурсів. На п'ятій Пленарній Асамблеї ГП у червні 2017 р. було затверджено нову міжнародну ініціативу щодо створення Глобальної ґрунтової інформаційної системи. В Україні базовою установою для організації Національного ґрунтового інформаційного центру є ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського», який є офіційним представником у програмі ГП. На цей час проводиться активна робота за новою глобальною ініціативою ГП щодо створення Міжнародної мережі чорноземних ґрунтів (International Network of Black Soils, INBS), спрямованою на збереження продуктивної здатності та екологічних функцій найбільш цінних типів ґрунтів на планеті, передусім чорноземів.

Враховуючи важливість формування єдиного інформаційного простору необхідна подальша активна співпраця з міжнародними організаціями.

Інформація про ґрунти та їхній стан має бути доступною, об'єктивною та поновлюваною, оскільки має важливу суспільну й економічну значущість.

Відмітивши успіхи та досягнення у науковій, організаційній та міжнародній діяльності, з'їзд не може не наголосити на необхідності посилення освітянської та просвітницької діяльності. Наразі триває небезпечна та хибна практика скорочення обсягів навчальних планів з викладання ґрунтознавства та агрохімії у вищих навчальних закладах, зменшення польової практики студентів. У 2015 р. спеціальність «агрохімія і ґрунтознавство» була вилучена з переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, був закритий єдиний в Україні факультет агрохімії і ґрунтознавства у Харківському національному аграрному університеті імені В.В. Докучаєва, де у 1894 році було створено першу в світі кафедру ґрунтознавства. У теперішній ситуації, можливого зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, відсутність фахівців-ґрунтознавців значно збільшить ризик хижацької експлуатації ґрунтового-ресурсного потенціалу країни. Для убезпечення цього, необхідна активна просвітницька робота серед усіх верств українського суспільства, активна громадянська позиція та небайдужість до подальшої долі ґрунтів України.

З урахуванням викладеного, з'їзд ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Схвалити проведену ГО «УТГА» під керівництвом Президії Центральної ради організаційну, наукову та міжнародну роботу і вважати її задовільною.

2. Основними пріоритетними напрямками діяльності Товариства на наступний період вважати такі:

- науково-методичне, інформаційне та технологічне забезпечення збалансованого використання і збереження ґрунтів та потенціалу їх продуктивності;

- формування нормативно-правового і нормативно-методичного забезпечення ефективного менеджменту ґрунтових ресурсів на всіх рівнях;

- наукове обґрунтування заходів з охорони ґрунтів та відтворення їх біосферних функцій;

- проведення моніторингу стану ґрунтового покриву на сучасних засадах;

- об'єктивне та своєчасне оцінювання і прогнозування деградаційних процесів у ґрунтовому покриві;

- застосування ґрунтозахисних технологій в агропромисловому виробництві та інших видах господарчої діяльності;

- більш повна реалізація потенціалу продуктивності сучасних сортів та гібридів сільськогосподарських культур; адаптація нових агротехнологій до регіональних особливостей ґрунтового покриву;

- ефективно впровадження інновацій агрономічного спрямування відповідно до специфіки ґрунтів України;

- кооперація та інтегрування України в міжнародні програми в галузі охорони і менеджменту ґрунтових ресурсів;

- підвищення рівня викладання ґрунтознавства та агрохімії у середній та вищій школі, висвітлення новітніх наукових розробок у навчальному матеріалі, подальше інтегрування наукової та освітянської сфер;

- активне пропагування наукових знань про ґрунти, поширення передових практик у менеджменті ґрунтових ресурсів та живленні рослин в агропромисловому виробництві, у т.ч. середньому та малому бізнесі.

3. Новообраній Центральній раді доручити:

- посилити співпрацю з органами центральної виконавчої влади, місцевого самоврядування і громадськими організаціями з удосконалення ґрунтоохоронного законодавства в Україні, його гармонізації з європейськими нормами, висунення нових законодавчих ініціатив, спрямованих на збереження родючості та якості ґрунтів України;
- всебічно сприяти координації діяльності зі створення Українського ґрунтового інформаційного центру та національної ґрунтової інформаційної системи, оновлення інформації про ґрунти, забезпечення її доступності та об'єктивності;
- забезпечити науковий супровід прийняття та виконання загальнодержавної та регіональних програм з охорони ґрунтів та земель;
- організувати роботу з гармонізації національної класифікації та номенклатурного списку ґрунтів України із третьою версією класифікації WRB, адекватного представлення інформації про ґрунти України у глобальних базах даних;
- максимально сприяти веденню Державного земельного кадастру та земельно-оцінювальних робіт, забезпечити верифікацію даних про ґрунти;
- узяти активну участь у реформуванні національної системи моніторингу довкілля в частині моніторингу ґрунтів, використовуючи найсучасніші європейські та світові практики;
- ініціювати перегляд та удосконалення системи гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин у ґрунтах, методики бонітування ґрунтів, агрохімічної паспортизації сільськогосподарських угідь;
- не допускати скорочення мережі стаціонарних польових дослідів в Україні, координувати роботи з їх програмно-інформаційного забезпечення та використання їх результатів;
- забезпечити видання Національної доповіді про стан ґрунтів та їх родючості, активне залучення медіа-ресурсів для популяризації наукових знань про ґрунти;
- звернутися до Міносвіти України щодо збільшення на факультетах природничого напрямку обсягу годин з вивчення ґрунтознавства, відкриття напрямку підготовки «ґрунтознавство та агрохімія» на рівні

бакалавра. Забезпечити створення нових електронних підручників у галузі ґрунтознавства та агрохімії, з використанням матеріалів доповідей з'їзду;

- посилити міжнародну співпрацю у сфері ґрунтознавства, агрохімії та охорони ґрунтів шляхом гармонізації методів досліджень і термінології, підготовки спільних проєктів, освітнянських програм, обміну фахівцями тощо;
- сформувати структуру ГО «УТГА», склад комісій та підкомісій. Узгоджувати плани роботи ГО «УТГА» з Науковою Радою з проблем ґрунтознавства НАН України. Сприяти залученню до Товариства нових членів, організації нових відділень.

4. Опублікувати структуру ГО «УТГА» та інформацію про роботу з'їзду в черговому «Бюлетені ГО «УТГА», міжвідомчому тематичному збірнику «Агрохімія і ґрунтознавство» та журналі «Ґрунтознавство».

5. Звернутися до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони України за підтримкою ініціатив, спрямованих на охорону та збереження ґрунтів України.

З'їзд висловлює щиру подяку адміністрації та співробітникам Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва за створення сприятливих умов для проведення засідань та наукових дискусій, цікаву польову екскурсію, культурну програму.

20 вересня 2018 р.